

MEGEMLÉKEZTÜNK (?)

Hétfőn véletlenül rádiót hallgattam. Éppen a "Játék 10.000 forintért" c. kvízzjáték volt műsoron. Tudom ez eddig magánügynek számít. - Hogy miért írom le mindezeket mégis? Nos azért, mert azt hiszem elég fogós kérdést tudtam volna ajánlani a szerkesztőnek: "Mi történt 1849. X. 6-án?". Mindössze ennyi.

Úgy hiszem, ha valaki ezt a kérdést meg tudja válaszolni - megérdemli a főnyereményt: esetünkben a 10.000 forintot. Sőt, talán még ennél is többet, mert szerintem a kérdésre kapásból a választ nem sokan tudnák megadni.

Az, hogy ez a nap újkori történelmünk leggyászosabb napja, hogy ezen a napon halt mártírhálált Aradon az 1848/49-es szabadságharc 12 tábornoka s egy ezredese és Pesten az első felelős magyar minisztérium elnöke - napjainkra már feledésbe merült. Seneca írja valahol, hogy egy ország ereje nem területének nagyságától függ, hanem attól, hogy lakosai mennyire érzik azt sajátjuknak. S a történelem ismerete (félreértés ne essék, nem a lexikális ismeretre gondolok) eljárulja vagy inkább elárulhatja ezt a viszonyulást.

1988. X. 6-án megemlékeztünk. Aki ezen a délutánon ott volt a Dugonics, majd az Aradi vértanúk terén, az igazolhat: ez a megemlékezés felejthetetlen volt. Csak azt sajnálom, hogy ebben az élményben kevesünknek volt része. Jó ha harmincan nézték végig azt a kis műsort, amit a szőregi csata emlékoszlopánál gyertyafény mellett adtunk elő. Annak ellenére, hogy úgy a Karon, mint a Károlyi Kollégiumban plakát adta hírül szándékunkat.

Azon gondolkodom, vajon mi lehet ennek az oka? Úgy hiszem a történelemtudatunkkal lehet a baj. Pontosabban és egyszerűbben megfogalmazva sokaknak nem jelentett mást ez a megemlékezés, mint egy programot a szegedi diákéletben. Egy

program a sok közül - melynek tartalmát, aktualitását kevesen értették meg. S ha ehhez még hozzávesszük azt is, hogy az időjárás elég szomorkás volt (kicsit szemerkélt az eső) megérthetjük (?), hogy rendezvényünk nem volt túl népszerű. Pedig jó lett volna, ha legalább ezen az egy napon egy félóra erejéig megállunk mindnyájan, s tisztelettel adózunk a hősök emlékének. Elgondolkozunk azon, hogy ők és az a küzdelem, melyet vívtak, jelent-e valamit számunkra.

Vajon büszkék vagyunk-e rájuk; az aradi vértanúkra és mindazokra, akik az életüket áldozták a szabadságharcban hazánkért ?

Azt kell mondani, hogy nem. Az okok vizsgálatától tekintünk most el - elég ha csak arra gondolunk, hogy még annyira sem méltatjuk őket, hogy utcát nevezzünk el róluk. Talán az október 6-án kivégzett 13 aradi vértanúról még neveztek el utcát, bár távolról sem minden helységben, és távolról sem mind-egyikről. De van-e pl. Ormai Norbert utca, vagy Kazinczy Lajos utca és sorolhatnám a kevésbé neves hősöket. És még csak azt sem lehet mondani, hogy nincs elég utca, út, tér stb.; hiszen városainkban és községeinkben számtalan Liliom, Retek, Dió, Bokor, Vadvirág, Ribizli stb. utcával, úttal találkozhatunk.

"Pannonia ! Vergiss Deine Todten Nicht Als Kläger Leben Sie !" (Pannonia ! Ne feledd halottaidat, mint vádlók élnek ők !) - írta egy osztrák tiszt, aki szemtanúja volt a kivégzéseknek. Ennek a sornak az a nagyszerűsége, hogy minden szó kezdőbetűje egy-egy október 6-án kivégzett aradi vértanú nevének kezdőbetűjét foglalja magában. És mindemelletta mondat tartalma is megszívlelendő:

"... Ne feledd halottaidat ...!" - azokat akiknek nevei ismertek, s az ismeretleneket; azokat akik a csatatéren estek el, s azokat akik vesztőhelyen, börtönben haltak mártírhálált. (Egyes források szerint 162 politikai kivégzés történt 1854 közepéig.)

Végezetül felsorolom az 1849. X. 6-án kivégzettek neveit:

Pesten: gróf Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszterium elnöke

Aradon: Pöltenberg Ernő lovag, honv. tábornok

Vécsey Károly gróf, honv. tábornok

Damjanich János, honv. tábornok

Desseffy Arisztid, honv. tábornok

Török Ignác, honv. tábornok

Nagy-Sándor József, honv. tábornok

Aulich Lajos, honv. tábornok

Kiss Ernő, honv. altábornagy

Knézich Károly, honv. tábornok

Léiningen-Westerburg Károly gróf, honv. tábornok

Lahner György, honv. tábornok

Lázár Vilmos, honv. ezredes

Schweidel József, honv. tábornok

GÁL GYÖRGY